

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ : RDG54520090
 ชื่อโครงการ : โครงการวิจัย การพัฒนาระบบรับรองมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ข้าวแบบมีส่วนร่วม
 ของจังหวัดชัยนาท
 ชื่อผู้ดำเนินการ : รองศาสตราจารย์ ดร.มาษะสิริ เชาวกุล และคณะ
 E-mail Address : makasiric@nu.ac.th

ประมาณการความต้องการเมล็ดพันธุ์ข้าวสำหรับปีเพาะปลูก 2554/55 มีเท่ากับ 1 ล้านตัน แต่เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการว่าผ่านมาตรฐานของกรมการข้าวมีไม่เกิน 1 แสนตันต่อปี ร้อยละ 90 ของเมล็ดพันธุ์ข้าวที่จำหน่ายอยู่ในตลาดยังไม่มีระบบที่มีประสิทธิภาพมารับรองมาตรฐาน

วัตถุประสงค์หลักของโครงการศึกษานี้คือ เพื่อพัฒนาระบบรับรองมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ข้าวแบบมีส่วนร่วมของจังหวัดชัยนาท การเลือกจังหวัดชัยนาทเป็นพื้นที่ศึกษา เนื่องจากวิสัยทัศน์ของจังหวัดคือ การเป็นแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีระดับประเทศ เป้าหมายของโครงการศึกษานี้ คือ การปรับเปลี่ยนระบบการรับรองมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ข้าว จากการตรวจสอบเมล็ดพันธุ์ก่อนการจำหน่ายเพียงอย่างเดียว มาสู่ระบบการรับรองกระบวนการการผลิต ทั้ง การผลิตระดับแปลงนาและการผลิตระดับหลังการเก็บเกี่ยว โดยมีข้อสมมติฐานว่า ถ้ากระบวนการการผลิตได้มาตรฐาน ผลผลิตที่ออกมาย่อมได้มาตรฐาน โครงการศึกษามีกิจกรรมที่สำคัญอยู่ 3 กิจกรรมคือ การสร้างคนตรวจแปลงมืออาชีพ การพัฒนาหลักสูตรการสร้างคนตรวจแปลงมืออาชีพ และการพัฒนาแบบบันทึกการตรวจแปลง โดยการดำเนินกิจกรรมเหล่านี้ ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการมีระบบนี้จาก 3 ภาคส่วนคือ ภาครัฐ ร้านค้าและศูนย์ข้าวชุมชนของจังหวัดชัยนาท และได้ถูกนำไปทดลองใช้กับการตรวจรับรองการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว 1 ฤดูการผลิตโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียดังกล่าว

ผลการศึกษาชี้ว่า ระบบการรับรองกระบวนการการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวจะมีประสิทธิภาพ ต่อเมื่อต้องกำหนดให้การตรวจรับรองมาตรฐานแปลงปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าวอย่างเป็นทางการ เป็นเงื่อนไขจำเป็นของการตรวจรับรองมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ข้าวหลังการเก็บเกี่ยว ข้อดีของการตรวจรับรองกระบวนการการผลิตคือ การแบ่งความรับผิดชอบในส่วนของรับรองมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยการตรวจรับรองส่วนแรกเป็นความรับผิดชอบของคนตรวจแปลง ส่วนร้านค้าจะควบคุมคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าวหลังการเก็บเกี่ยว การตรวจรับรองมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ข้าวในส่วนนี้อยู่ในศักยภาพที่จะดำเนินการโดยบุคลากรของรัฐได้ ทั้งนี้เพราะ “คุณสมบัติของความเป็นเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี” นั้นได้รับการประเมินมาแล้วในส่วนที่ 1 ซึ่งการเพิ่มจำนวนคนตรวจแปลงมืออาชีพ จึงควรเป็นภารกิจสำคัญ เนื่องจากจำนวนคนตรวจแปลงที่มีศักยภาพในปัจจุบันมีไม่เพียงพอ

การรับรองหรือขึ้นทะเบียนการเป็นคนตรวจแปลงมืออาชีพเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ต้องนำมาพิจารณากันต่อไป ซึ่งกรมการข้าวหรือสมาคมเมล็ดพันธุ์พืชแห่งประเทศไทยสามารถเป็นหน่วยงานที่ให้การรับรองหรือขึ้นทะเบียน โดยเงื่อนไขของการรับรอง คือ การผ่านเกณฑ์การทดสอบความรู้”การเป็นคนตรวจแปลงปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าวมืออาชีพ” ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

การกำหนดให้ผู้ประกอบการร้านค้าเมล็ดพันธุ์ข้าว ศูนย์ข้าวชุมชนหรือ และสหกรณ์การเกษตร เข้าสู่ระบบการรับรองมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ข้าวเป็นอีกหนึ่งประเด็นที่ควรนำสู่การพิจารณาของจังหวัดชัชวาท ด้วยการให้ตราสัญลักษณ์การผ่านการรับรองมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ข้าว ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการแยกตลาดที่ชัดเจนระหว่างเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ผ่านการรับรองมาตรฐานและเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ยังไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานซึ่งจะมีผลต่อการกำหนดราคาที่สูงขึ้นของเมล็ดพันธุ์ที่ผ่านการรับรอง

Abstract

Project Code : RDG54520090
Project Name : Research Project : Development of Rice Seed Participatory Certification System of Chainat Province
Researchers : Associate Professor Makasiri Chaowagul , Ph.D and team
E-mail Address : makasiric@nu.ac.th

Estimation of the quantity demanded for 2011/2012 crop year for rice seed was 1 million metric ton. However, the quantity of formal certified rice seed produced was only 0.1 million metric ton. That was , there has not been an efficient certification system for 90% of rice seed sold in the market.

Main objective of this study was to develop the rice seed participatory certification system of Chainat province. Chainat was chosen for this study because of its vision of being production area of good quality of rice seed at national level. Target of this study was the modification of rice seed certification system from product certification by inspecting only the final product to process certification both at field level and post harvesting level. The assumption of process certification was that if process was standardized , the output would then be standardized. Three activities implemented in this study were increasing professional rice seed field inspectors , developing training curriculum for professional rice seed field inspector and developing recording form for rice seed field inspection. In driving these activities , the participation of stakeholders of the new certification system was adopted. Moreover , the developed certification system would be tested by those stakeholders for one crop of rice seed.

The results of study indicated that the process certification system would be efficient if the rice seed field certification must be considered as the necessary condition for the post harvesting certification of rice seed. The benefit of process certification was the division of responsibility in certifying rice seed. Rice seed field inspector would responsible for the first part of certification while rice seed merchants would control the quality of seed after harvesting. Under the process certification , personals of the Rice Seed center or the Rice Research center could be able to inspect the quality of rice seed of the later part because “the property of being good quality rice seed” was already certified from the first part of the process. Therefore,

increasing the number of the potential rice seed field inspectors should be an important mission for this certification system since the number of these inspectors are insufficient at present.

However, registration of professional rice seed field inspectors should be considered whereas the Department of Rice or the Seed Association of Thailand might be the unit of registration under condition of passing certain criteria.

Encouraging rice seed merchants , agricultural cooperatives and community rice centers to adopt the process certification system for rice seed by giving the certification document or loco should be another issue for consideration of the governors of Chainat province. The market of certified rice seed would then be definitely separated from those non certified rice seed . Higher price of certified rice seed would be expected result of this certification system.